

אנחנו מכירים את החוקים ושומרים עליהם

מדריך למורה

רציונל

משימת המבחן בודקת את הידע של התלמידים על אודות תפקידיהם של חוקים וכללי בטיחות בדרכים והחשיבות שבציות להם. הציות לחוקי תעבורה והתנהגות על פי כללי בטיחות (זהירות) בדרכים, מונעים אובדן חיים ושומרים על הזכות לחיים ולביטחון (שלמות הגוף) – זכות יסוד של כל אדם. הרציונל של המשימה מבוסס על ההנחה שחשוב שהתלמידים יתחנכו מגיל צעיר להתנהגות על פי חוקים וכללים בכלל, ועל פי חוקים וכללים של בטיחות בדרכים בפרט. החוק והציות לו הם אבני היסוד של כל חברה דמוקרטית בעולם, הם משמשים כאמנה חברתית, והם נועדו להבטיח את טובת הציבור. לשמירת אבני יסוד אלה מיסדה החברה גופים שבסמכותם לאכוף את החוקים, ואי ציות להם גורר הטלת עונשים. נקודת המוצא של כל אחד משלושת חלקי המשימה שונה והמיומנויות הנדרשות בהם מגוונות ומאפשרות לבחון את ידע התלמידים במגוון דרכים – קריאת מפה, הבנת אירוע באמצעות איור, הכללה, הערכת חלופות ויצירתיות.

מבחינת התוכן המשימה מתקשרת לציר **אנחנו אזרחים במדינת ישראל** כמפורט להלן:

מודולה ד אנחנו שומרים על החוקים

סעיף 1.1-1.2 – בהקשר לחוקי תעבורה, לתוכנם ולמהותם (עמ' 98)

סעיף 2.2-2.3 – בהקשר לצורך בחוקים אלה, בציות להם ובאכיפתם (עמ' 98)

סעיף 3.4 – בהקשר לתגובה על מעשים שאינם תואמים את הנהלים ולעוצמתה (עמ' 99)

מודולה ב סעיף 2.1 – בהקשר לזכות לחיים ולביטחון (לשלמות הגוף) (עמ' 93)

כמו כן קיימים קישורים תוכניים נוספים:

בחלק א של משימת המבחן יש אינטגרציה עם הציר **לחיות בסביבות משתנות**:

מודולה א סעיף 1.6 – בהקשר למיקום במרחב ולשימוש במפה למטרה זו (עמ' 72)

בחלקים ב ו-ג של משימת המבחן יש אינטגרציה חיצונית (ברמת תיאום) עם "תכנית הלימודים לחינוך לשוני" (תשס"ג) בנושא טקסט מידעי (עמ' 27) ואמצעים חזותיים (עמ' 26).

משימת המבחן בהלימה למטרות תכנית הלימודים

המשימה נכתבה בזיקה למטרות הבאות מתכנית הלימודים:

מטרה 1 - מדינת ישראל – מדינה יהודית ודמוקרטית

סעיף 1.10

מטרה 4 - המסגרות הארגוניות של החברה

סעיפים 4.4-4.7

מטרה 8 - התמצאות ותפקוד בסביבה

סעיפים 8.1-8.2

מטרה 10 - מיומנויות וכישורים

סעיפים 10.2 (קריאת מפה), 10.4 (מקורות מידע: טקסט, תצלומים ואיורים),

10.5 (סעיפים א, ג)

מבנה משימת המבחן

במשימה שלושה חלקים:

חלק א: באיזו דרך צריך ללכת למתנ"ס?

חלק ב: מי מציית לחוקי התנועה ומי לא?

חלק ג: איך חוצים כביש בבטחה?

החלקים אינם תלויים זה בזה. כל חלק עוסק בחוקי תעבורה בהקשר שונה, במידת הדגשה שונה ומנקודת מוצא שונה, ולכן אין ביניהם הקבלה ודמיון.

חלק א: באיזו דרך צריך ללכת למתנ"ס?

חלק זה במשימת המבחן בוחן את התמצאות התלמידים במרחב הפיזי המוכר להם מחיי היום-יום, תוך כדי שימוש בידע שרכשו בחוקי התעבורה ובכללי הבטיחות בדרכים ושמירה עליהם. נקודת המוצא בחלק זה היא מפה של רחובות אחדים ליד ביתה של רינת. התלמידים נדרשים להפגין שליטה במיומנויות של קריאת מפה זו ולאתר בה מסלולי הליכה אפשריים כדי להגיע מביתה של רינת למתנ"ס ובחזרה. עליהם להעריך את מידת הבטיחות של מסלולי ההליכה ולציין את היתרונות והחסרונות של כל אחד מהם. כמו כן עליהם להגדיר שני חוקי תעבורה או כללי זהירות שיש לציית להם כאשר הולכים ברגל, ולנמק את חשיבות הציות להם. החלק מסתיים בשאלה הדורשת מתן הסבר לקיומם של מעברי חצייה.

חלק ב: מי מציית לחוקי התנועה ומי לא?

חלק זה במשימת המבחן בוחן את הידע של התלמידים בעניין חובת הציות לחוקי תעבורה ולכללי התנהגות בפעילויות של ילדים ומבוגרים המתבצעות בכביש ובסביבתו. נקודת המוצא בחלק זה היא אוסף של איורים ותצלומים המציגים מצבים שונים של התנהגויות במקומות המתוארים. התלמידים מתבקשים: (א) לתאר את האיורים/התצלומים; (ב) לזהות באילו מהם מצייתים לחוקי התעבורה ולכללי התנועה ובאילו מהם אין מצייתים, ו-(ג) להגדיר בהתאמה לאיורים/לתצלומים לאיזה חוק/כלל מצייתים או אין מצייתים (תוך שימוש בלשון האופיינית לניסוח חוק לעומת תיאורו – ראו "תכנית הלימודים לחינוך לשוני" תשס"ג, עמ' 44-45). בהמשך מתבקשים התלמידים להכליל את הצורך בחקיקת חוקי תעבורה ובאכיפתם.

בסיום החלק נדרשים התלמידים לבטא את הידע שנלמד ולהעלות הצעות שבאמצעותן אפשר להשפיע על אנשים לציית לחוקי הבטיחות בדרכים. התלמידים מתבקשים לתת ביטוי יצירתי (בכרזה) לרעיון של הצורך בציות לחוקי התעבורה (הכנת הכרזה היא במסגרת תכנית הלימודים בחינוך הלשוני בעולם השיח העוסק בתקשורת המונים, עמ' 21).

חלק ג: איך חוצים כביש בבטחה?

חלק זה במשימת המבחן בוחן את הידע של התלמידים בעניין חובתם של הולכי רגל לנהוג על פי החוקים והכללים בזמן חציית הכביש.

נקודת המוצא בחלק זה היא טקסט מידעי ואיור נלווה המתארים התנהגויות שונות של שלוש קבוצות תלמידים בעת הליכתם עם המורה להצגה באולם העירוני.

התלמידים מתבקשים להבחין בין שלוש הקבוצות של התלמידים ולזהות מי מביניהן צייתה לחוקים ומי לא צייתה. עליהם להתייחס להשלכות שיש להתנהגות החורגת מכללי ההליכה הבטוחה על כל המעורבים באירוע, ולקשר את ההתנהגות של כל קבוצה לחוקי התעבורה או לכללי בטיחות (הזהירות) בדרכים.

החלק מסתיים בשאלה מכלילה שמטרתה לבחון את המידה שבה התלמידים הפנימו את נושא ההתנהגות הבטוחה בדרכים (בהתאם לחוקים ולכללים). מטרה זו נמדדת בכך שעליהם להסביר לאחרים את נושא שמירת החוקים ומימוש הזכויות.

באיזה חלק לבחור?

בבתי ספר רבים לומדים את כללי הזהירות בדרכים בהקשרים שונים. לכן, רצוי לתאם את ההקשרים הללו עם תכנית הלימודים ב"מולדת, חברה ואזרחות", ובהתאם לכך גם את עיתוי הביצוע של משימת המבחן.

מומלץ לבחור מתוך משימת המבחן שני חלקים לפחות.

ציוד נדרש לביצוע משימת המבחן

לביצוע המשימה יש צורך בצבעים בגוונים שונים.

אבני היסוד המודגשות במשימת המבחן

אזרחות: אחריות, חוקים (ואכיפתם), זכויות (הזכות לחיים ולביטחון – שלמות הגוף), יחיד וחברה

גיאוגרפיה: מיפוי של תופעות, ארגון מרחבי (מפה)

סוציולוגיה: נורמות חברתיות